

Brüssel, 25.1.2017
COM(2017) 42 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, ÜLEMKOGULE JA
NÕUKOGULE**

Euroopa piiri- ja rannikuvalve toimivuse tagamise kohta

1. EUROOPA PIIRI- JA RANNIKUVALVE – VÄLISPIIRIDE TUGEVAMA KAITSE LOOMINE

Euroopa Liidu välispiiride kaitsmine, sealhulgas Euroopa piiri- ja rannikuvalve abil, on üks Euroopa tervikliku rändepoliitika peamistest sammastest, mille valdkonnas Euroopa Liit töötab, et rahuldada Euroopa rände tegevuskavas¹ tuvastatud vajadused lühemas, keskpikas ja pikas perspektiivis.

Euroopa piiri- ja rannikuvalve järgib **integreeritud piirihalduse** ideed ja põhimõtteid ning ühendab jagatud vastutuse alusel tugeva Euroopa Piirivalveameti ja liikmesriikide piirivalveasutused, sealhulgas piirikontrolli ülesandeid täitvad rannikuvalveasutused. Selle eesmärgi saavutamisel on keskne koht liikmesriikidel, kellel on nende olemasoleva suutlikkuse alusel (st üle 100 000 piiri- ja rannikuvalve ametniku) välispiiri kontrolli tugevdamisel väga oluline osa ja pädevus².

Euroopa piiri- ja rannikuvalve vahendite kasutamise ja tegevuse alustamine jaanuari alguses – ainult kolm kuud pärast uue määruse³ jõustumist – annab veelgi kinnitust, et ELi välispiiride haldamine muutub tõhusamaks ja julgeolek paraneb.

Käesolevas aruandes hinnatakse prioriteetsetes valdkondades kolme kuu jooksul tehtud edusamme ja esitatakse järgmised sammud, mida on vaja täielikult toimivaks ja hästi varustatud Euroopa piiri- ja rannikuvalveks. See võimaldab nüüd Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel reageerida välispiiridel rändeprobleemidele kiiresti ja tõhusalt. Käesolev aruanne on esimene regulaarselt koostatavatest aruannetest, mis toetavad õigete vahendite ja lahenduste olemasolu välispiiride oluliselt paremaks kaitseks.

Välispiiride kaitse on sisepiirideta Schengeni ala normaalse toimimise eeldus. Ühine panustamine ja investeerimine sellesse, et Euroopa piiri- ja rannikuvalve võimalikult kiiresti täielikult toimivaks, väljendab reaalselt liikmesriikide valmidust jagada vastutust ja kinnitada solidaarsust ühiste huvidega.

2. JÄTKUV OPERATIIVABI PIIRIÄÄRSETELE LIIKMESRIIKIDELE

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve jätkab Frontexi suutlikkusele ja ressurssidele tuginedes piiriäärsete liikmesriikide taotluse alusel neile kohapeal piirihaldusega seotud abi osutamist⁴. Seda tehakse regulaarsete ühisoperatsioonidega ELi välispiiri eri osades (nt ühisoperatsioonid Triton Vahemere keskosas, Poseidon Kreekas ning operatsioonid „Paindlikud operatsioonid“ ja „Koordinaatsioonikeskused“ Lääne-Balkani rändeteel) ja toetades liikmesriikides tagasisaatmise operatsioone.

¹ COM(2015) 240 final.

² Ametnike arv on hinnanguline ja see põhineb Euroopa piirivalvesüsteemi loomist käsitleva 2014. aasta teostatavusuuringu jaoks kogutud andmetel. Amet kogub ja täiendab järgmistel kuudel haavatavuse hindamiste käigus seda laadi andmeid veelgi.

³ Euroopa piiri- ja rannikuvalve loodi enneolematult lühikese ajaga. Euroopa Komisjon esitas õigusakti ettepaneku 15. detsembril 2015. Poliitilisele kokkuleppele jõuti 22. juunil 2016 ning Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määruse võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu 14. septembril 2016, üksnes üheksa kuud pärast ettepaneku esitamist. Määrus Euroopa piiri- ja rannikuvalve kohta jõustus 6. oktoobril 2016 ning kiirreageerimisreserv ja tagasisaatmisega seotud reserv alustasid vastavalt tööd 7. detsembril 2016 ja 7. jaanuaril 2017.

⁴ Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet parandab seoses rannikuvalve ülesannetega koostööd ka Euroopa Kalanduskontrolli Ameti ja Euroopa Meresõiduohutuse Ametiga.

Toetudes varem loodud Euroopa piiri- ja rannikuvalverühmade töötajate ja tehnilise varustuse reservidele,⁵ annab amet piiriäärsetele liikmesriikidele rohkem operatiivabi kui kunagi varem. Selleks et toetada vastutavate riiklike piirivalvete personali, on amet piiriäärsete liikmesriikide välispiiridele praeguseks lähetanud regulaarsete ühisoperatsioonide käigus Euroopa piiri- ja rannikuvalverühmadest üle **1550 liikme**. See tähendab näiteks, et Kreekasse lähetatud töötajad toetavad ligikaudu 10 000 Kreeka piiri- ja rannikuvalve ametnikku⁶. Selliste rühmade käsutuses on **24 laeva ja paati, 6 lennukit ja helikopterit, üle 80 patrullauto ja 13 soojuskaameraga sõidukit**.

ELi liikmesriigid ei ole korraga ühegi teise tsiviilmissiooni raames lähetatud nii suuri ressursse, mis lisanduvad vastutava liikmesriigi rakendatud riiklikele piirivalveametnikele:

- 760 ametnikku lähetati Kreekasse, sealhulgas eksperdid, kes lähetati Kreeka-Türgi maismaapiirile ja Egeuse mere saartele, et osutada abi piirikontrollil ning esmase vastuvõtu süsteemi ja ELi-Türgi avalduse rakendamisel (2016. aastal abistas amet Kreekat 908 rändaja Türki tagasisaatmisel);
- 600 ametnikku lähetati Itaaliasse ja Vahemere keskosa operatsioonidele, sealhulgas antud varustusega seotud meeskonnaliikmed ja esmase vastuvõtu süsteemi käivitamisel osalevad eksperdid;
- Bulgaariasse lähetati 130 ametnikku, kes aitavad kontrollida maismaapiiri, et ennetada ka ebaseaduslikku teisest rännet;
- ligikaudu 70 ametnikku on praegu lähetuses teistes liikmesriikides, et abistada piirihaldusel Lääne-Balkani piirkonnas.

Peale selle käivad praegu ettevalmistused Kreekaga, et lähetada Euroopa piiri- ja rannikuvalverühmad Kreeka maismaapiirile endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi ja Albaaniaga, et parandada piirivalvet ja ennetada ebaseaduslikku teisest rännet ning veelgi parandada ELi reageerimist probleemidele Lääne-Balkani rändeteel. Operatsioon peaks algama veebruari alguses.

Hoolimata kõnealustest lähetustest on praegused operatsioonid pidevalt alavarustatud, seda nii personali kui ka tehniliste vahendite poolest. Välispiiride palju paremaks kaitseks tuleb need vajakajäämised kõrvaldada.

Järgmised sammud:

Liikmesriigid peaksid

- *tagama, et operatsioonide elluviimiseks ja kohustuslike reservide täitmiseks on kokkulepitud ressursid alati Euroopa piiri- ja rannikuvalve käsutuses;*
- *eraldama järgmised ressursid praeguse seisuga tuvastatud puudujääkide alusel:*

Kreekas on puudu (ühisoperatsioon Poseidon)

- kuni 16. veebruarini 2017: 4 ametnikku, 1 helikopter, 2 transpordisõidukit
- 16. veebruar – 30. märts 2017: 10 ametnikku, 1 helikopter, 1 rannapatrullilaev (ainult märtsis), 4 patrullautot, 2 transpordisõidukit

⁵ Erinevalt uuest kiirreageerimisreservist toimisid varasemad ühisoperatsioonide reservid juba ameti eelmise volituse alusel. Reserve varustavad liikmesriigid ning lähetused lepatakse ameti ja liikmesriikide vahel eelnevalt kokku. Viimati määrati riikide osalus kindlaks 2016. aasta detsembris, et katta ameti 2017. aasta prognoositud tegevusvajadus.

⁶ See põhineb Euroopa piirivalvesüsteemi 2014. aasta teostatavusuuringul.

Kreekas on puudu (ühisoperatsioon „Paindlikud tegevused Põhja-Kreeka maismaapiiril“)

- veebruar 2017: 54 ametnikku, 26 patrullautot, 3 koeraga meeskonda, 1 soojuskaameraga sõiduk, 2 transpordisõidukit
- märts 2017: 54 ametnikku, 26 patrullautot, 3 koeraga meeskonda, 1 soojuskaameraga sõiduk, 2 transpordisõidukit

Bulgaariaas on puudu (ühisoperatsioonid „Paindlikud tegevused“ ja „Koordinatsioonikeskused“)

- 1. veebruar – 1. märts 2017: 87 ametnikku, 34 patrullautot, 16 koeraga meeskonda, 4 soojuskaameraga sõidukit
- 1.–29. märts 2017: 69 ametnikku, 33 patrullautot, 16 koeraga meeskonda, 1 soojuskaameraga sõiduk

Itaalias on puudu (ühisoperatsioon Triton)

- jaanuar 2017: 37 ametnikku, 1 püsitiibõhuk
- veebruar 2017: 27 ametnikku, 1 helikopter, 1 rannikupatrullilaev
- märts 2017: 26 ametnikku, 1 avamerepatrullilaev, 2 rannikupatrullilaeva

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet peaks

- *teavitama välispiiridel olukorra pideva jälgimise põhjal iga kuu liikmesriike vajalikest ressurssidest, et tagada kohustuslike reservide sujuv ja tõhus toimimine.*

3. PEAMISTES PRIORITEETSETES VALDKONDADES TEHTUD EDUSAMMUD

Liikmesriigid määrasid 2016. aasta aprillis toimunud justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil kindlaks ja kinnitasid viis valdkonda, mis on ameti kiire käivitamise seisukohast esmatähtsad:

1. ressursside kohustusliku reservi loomine, et parandada ameti kiirreageerimisvõimet;
2. ennetavate haavatavuse hindamiste korraldamine ühtse metoodika alusel;
3. tagasisaatmise toetamise parandamine;
4. kaebuste lahendamise mehhanismi loomine ja
5. prioriteetsete kolmandate riikidega paremaks operatiivkoostööks võimaluste loomine, koostades staatust käsitleva näidiskokkuleppe, mida kasutatakse ameti operatiivtegevuse puhul kolmandates riikides.

3.1. Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti kiirreageerimissuutlikkuse parandamine, sealhulgas ressursside kohustusliku reservi loomine

Selleks et EL saaks kiiresti reageerida, on Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määruse üks olulisemaid saavutusi see, et ameti kiirreageerimissuutlikkus on märkimisväärselt paranenud, et korraldada piirivalve kiirreageerimisoperatsioone⁷ lisaks käimasolevatele

⁷ Vastukaaluks ühisoperatsioonidele, mis kavandatakse aastase tsükliks, ette, on **piirivalve kiirreageerimisoperatsioonide mehhanism** loodud reageerimiseks ootamatutele probleemidele välispiiridel.

ühisoperatsioonidele. Selleks loodi kaks spetsiaalset kiirreageerimisreservi (töötajate ja tehniliste vahendite kohustuslikud reservid).

- Kiirreageerimisreserv peaks kujutama endast 1 500 piirivalveametniku ja muu asjaomase töötajaga alalist korpust, mis on otse ameti käsutuses piirivalve kiirreageerimisoperatsioonide korraldamiseks. Selle reservi piirivalveametnikke lähetatakse igast liikmesriigist viie tööpäeva jooksul pärast seda, kui tegevdirektor ja vastuvõttev liikmesriik on operatsiooniplaanis kokku leppinud. Reservi struktuur põhineb 14 spetsiifilisel valdkonnal ja reservi peaksid muu hulgas kuuluma 467 piirivalveametnikku, 458 eksperti registrite ja sõrmejälgede skaneerimise alal, 97 kõrgetasemelist dokumendispetsialisti ja 137 riiklikku päritolu kontrollimise eksperti.
- Kiirreageerimise varustusereservis on varustus, mille saab välja saata kümne tööpäeva jooksul pärast seda, kui tegevdirektor ja vastuvõttev liikmesriik on kokku leppinud operatsiooniplaanis, et katta piirivalve kiirreageerimisoperatsiooni esmavajadused.

Mõlemad kiirreageerimisreservid tegutsevad alates 7. detsembrist, nagu on nõutud Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määrusega. Kuigi liikmesriigid on lubanud kiirreageerimisreservi anda üle 1 500 piirivalveametniku ja muu ametniku, on haldusnõukogu (ameti organ, mis vastutab strateegiliste otsuste tegemise eest ja kuhu lisaks komisjonile kuulub iga liikmesriigi esindaja) määratud numbrid suures osas täitmata peaaegu iga liiki seadmete osas, mis on lubatud anda kiirreageerimise varustusreservi, eelkõige mis puutub avamerepatrullilaevadesse ja helikopteritesse. Kuigi teatavad vajadused saaks katta ameti enda suutlikkuse arvelt, on väga vaja, et liikmesriigid tagaksid puudujääkide täitmise, et tagada iga liiki seadmete olemasolu.

Järgmised sammud:

Liikmesriigid peaksid

- *kiiremas korras tagama, et kiirreageerimise varustusreservi vajakajäämised kõrvaldatakse, et tagada veebruari lõpuks reservi täielik varustatus kogu aasta jooksul.*

3.2. Haavatavuse ennetavate hindamiste korraldamine ühtse metoodika alusel

Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määrusega on ameti käsutusse antud uus tõhus mehhanism, millega hinnata liikmesriigi suutlikkuse haavatavust, ja mis täiendab Schengeni hindamismehhanismi, et veelgi tugevdada **Schengeni ala toimimise ennetavat kvaliteedikontrolli**. Haavatavuse hindamine võimaldab ELil ja liikmesriikidel olla paremini valmis praegusteks ja tulevasteks väljakutseteks välispiiridel. Eelkõige tagatakse aastase hindamisprotsessiga kollektiivne valmidus rändekriisile, tuvastades eelnevalt iga liikmesriigi nõrgad kohad seoses tema varustuse, personali, IT-süsteemi, hädaolukorra lahendamise plaanide ja piirihalduseks vajaliku taristuga, sealhulgas hinnates riigi suutlikkust tegeleda tema territooriumile saabuva võiva suure arvu isikutega, nii et sellised tuvastatud puudused ei mõjutaks Schengeni ala toimimist.

Vastavalt Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määruse artikli 20 lõikele 5 peaks ameti tegevdirektor otsustama liikmesriigi taotluse alusel kahe tööpäeva jooksul, kas käivitada piirivalve kiirreageerimisoperatsioon, ja kolme tööpäeva jooksul pärast selle otsuse tegemist leppima vastuvõtva liikmesriigiga kokku lähetuse operatsiooniplaanis. Peale selle, et oleks võimalik katta piirivalve kiirreageerimisoperatsiooniga seotud lähetuse algsed rahalised vajadused, on Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet kohustatud igal aastal panema 4 % oma tegevuseelarvest reservi.

Haavatavuse hindamise ühtse metoodika kohaselt, mis võeti vastu 2016. aasta lõpus, kasutatakse üht üldist hindamisprotsessi. **Alushindamiste** käigus hindab amet igal aastal **kõigi** liikmesriikide võimet toime tulla praeguste probleemidega välispiiridel, analüüsides objektiivsete kriteeriumide ja asjakohaste ohunäitajate alusel olemasolevat suutlikkust (nt varustus, taristu, personal, IT-süsteemid, hädaolukorra lahendamise plaanid).

Saadud alushinnangute põhjal korraldab amet igal aastal ka **simulatsiooniõppuseid**, et hinnata meetodi alusel valitud liikmesriikide valmidust toime tulla tulevaste probleemidega. Peale selle loob amet **tekkivate ohtude jälgimise mehhanismi**, et jälgida välispiiridel jooksvalt olukorda, mis võib käivitada spetsiaalse haavatavuse hindamise.

Vastavalt Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määruse artiklis 13 sätestatud menetlusele võib ameti tehtud hindamiste tulemusena esitada ameti tegevdirektor asjaomase liikmesriigiga konsulteerides talle **soovituse vajalike meetmete võtmiseks**, et kõrvaldada tuvastatud haavatavused kindlaks määratud aja jooksul.

Haldusnõukogu kinnitas 2017. aasta kava 23.–24. novembri 2016. aasta istungil. Kuigi ameti töökoormus andmete kogumisel ja analüüsimisel ning võimalike kitsaskohtade tuvastamisel on väga suur, on oluline seada 2017. aasta hindamisprotsessi rakendamisel **kõrged eesmärgid** kooskõlas ühiselt kokkulepitud metoodikaga. Kavas on läbi viia praeguste probleemide alushindamised ja vajaduse korral simulatsiooniõppused, hinnates samuti kõigi asjaomaste liikmesriikide suutlikkust toime tulla tulevaste probleemidega. Ülioluline on liikmesriikide täielik pühendumine ja osalemine eelkõige andmete kogumise valdkonnas.

Et toetada ametit selle tähtsa ülesande täitmisel ja tagada liikmesriikide vahel sujuv teabevahetus ja koostöö, loodi **haavatavuse hindamise võrgustik**, kuhu kuuluvad liikmesriikide, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti ja komisjoni eksperdid. Võrgustiku esimene kohtumine toimus 12.–13. detsembril 2016 Varssavis.

Selleks et saaks alustada alushindamistega, hakkas amet 18. jaanuaril 2017 koguma andmeid liikmesriikide kõigi olemasolevate piirihalduseks vajalike vahendite kohta; selleks peavad liikmesriigid täitma ligikaudu 90 000 andmevälja, mida amet peab analüüsima. Kogutud andmete alusel ja nendega võrreldes saab 2017. aastal ja edaspidi teha haavatavuse hindamisi. Et aidata liikmesriikidel andmeid koguda ja neid õigeaegselt esitada, lähetab amet valitud liikmesriikidesse ajutiselt oma töötajaid, kes aitavad neid selle keerulise ülesande täitmisel.

On vaja, et juba esimesi haavatavuse hindamiste tulemusi kasutataks selleks, et kiiremas korras kõrvaldada kõige pakilisemad tuvastatud kitsaskohad. Seega peab juba järgmistel kuudel olema võimalik reageerida kitsaskohtadele, mis on seotud praeguste peamiste rändeprobleemidega.

Järgmised sammud:

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet peaks

- tagama protsessi, mille kaudu esmajärjekorras tuvastada kõige pakilisemad kitsaskohad haavatavuse hindamise esimeste tulemuste ja muu teabe alusel;
- viima 2017. aasta aprilliks läbi kõigi liikmesriikide praeguste probleemide alushindamised;
- korraldama 2017. aasta aprillist oktoobrini tulevaste probleemide simulatsiooniõppused seoses kõigi liikmesriikidega, mille puhul metoodika näeb selle ette;

- looma tekkivate ohtude hindamise mehhanismi ja kohaldama seda 2017. aasta aprillist.

Liikmesriigid peaksid

- looma suutlikkuse hinnata haavatavust riiklikul tasandil ja looma 2017. aasta jaanuari lõpuks süsteemi andmete kogumiseks kõigilt asjaomastelt ametiasutustelt;
- esitama vastavalt ameti taotlusele 17. veebruariks 2017 kõik vajalikud andmed olemasoleva suutlikkuse kohta;
- vajaduse korral toetama ametit aktiivselt ja tegema sellega koostööd simulatsiooniõppuste läbiviimisel 2017. aasta aprillist oktoobrini, et hinnata riikide suutlikkust tulla toime tulevaste probleemidega.

3.3. Tagasisaatmise toetamine

Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määrusega on ebaseaduslike rändajate tagasisaatmine muudetud ameti prioriteetvaldkonnaks, tänu millele on amet saanud märkimisväärselt suurendada toetust liikmesriikidele, kes eelkõige vastutatavad ebaseaduslike rändajate tagasisaatmise eest. See moodustab osa komisjoni ambitsioonikatest jõupingutustest sellise õigus- ja tegevusraamistiku loomiseks, millega muudetakse ELi tagasisaatmissüsteem tõhusamaks ja parandatakse kolmandate riikidega tagasisaotmist käsitlevat koostööd.

Määrusega on oluliselt **laiendatud ameti volitusi**, et ta saaks pakkuda laiaulatuslikku abi nii vabatahtliku lahkumise kui ka sunniviisilise tagasisaatmise korral, korraldades selleks tagasisaatmisoperatsioone ja toetades ebaseaduslike rändajate tuvastamiseks kolmandate riikidega tehtavat konsulaarkoostööd. Alates 7. jaanuarist 2017 saab operatsioonide jaoks kasutada **kolme uut reservi**, kuhu kuuluvad sunniviisilise tagasisaatmise järelevalvajad, sunniviisilise tagasisaatmise saatemeeskonnad ja tagasisaatmisspetsialistid. Neid saab nüüd kaasata, et moodustada Euroopa tagasisaatmisrühmi. Liikmesriikide taotluse alusel võivad kõnealused rühmad pakkuda operatiivset abi, et suurendada liikmesriikide suutlikkust saata rändajaid tagasi. 22 liikmesriiki⁸ on panustanud nendesse reservidesse, andes 395 eksperti vajalikust 690st. **Liikmesriigid peavad veel eraldama puuduolevad töötajad** ja tagama, et reservides on kõik vajalikud profiilid piisavalt esindatud.

Amet on kiiresti laiendanud oma tegevust tagasisaatmise alal, näiteks 2016. aastal korraldas ta rekordilised 232 operatsiooni, tagasi saadeti 10 700 ebaseaduslikku rändajat, mis on neli korda rohkem kui 2015. aastal, mil 66 operatsiooni käigus saadeti tagasi 3 565 rändajat; alates määruse jõustumisest kuni 12. jaanuarini korraldas amet 78 tagasisaatmisoperatsiooni, mille käigus saadeti tagasi 3 421 ebaseaduslikku rändajat, mis on rohkem kui kogu 2015. aasta jooksul. Amet peaks abi osutamist **veelgi laiendama** ja toetama tagasisaotmist, kasutades selleks ärilende, ja looma ELi-sisesed keskused tagasisaatmisoperatsioonide jaoks.

Amet on suurendanud liikmesriikide abistamist ka seoses nn tagasisaatmisele eelnevate tegevustega. Sellega seoses korraldas ta Malist, Gambiast ja Nigeeriast töölähetusi eri liikmesriikidesse, et tõendada ebaseaduslike rändajate isikut. Samuti aitab amet Kreekat, parandades tagasisaatmise tagamiseks konsulaarkoostööd ja tehes enne tagasisaatmisoperatsioone riskianalüüse.

Amet on saanud oma tagasisaatmisalast tööd laiendada tänu ressursside märkimisväärsel suurendamisele. Nii 2016. kui ka 2017. aastal eraldati ameti tagasisaatmisega seotud tööks

⁸ Olukord 12. jaanuari 2017. aasta seisuga.

66,5 miljonit eurot, kusjuures 2015. aastal oli see 9,5 miljonit eurot; 2017. aastal tegeleb tagasisaatmisega 52 ametnikku ja see arv peaks 2020. aastaks kasvama 117ni.

Üks komisjoni välja kuulutatud olulisemaid meetmeid oli **tagasisaatmise haldamise integreeritud süsteemi** loomine, et aidata tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas luua sünergiat liikmesriikide, Euroopa piiri- ja rannikuvalve, komisjoni ning ELi rahastatud programmide ERIN (Euroopa taasintegreerimisvahendi võrgustik), EURINT (kolmandatele riikidele suunatud tagasisaatmisalane Euroopa integreeritud lähenemisviis) ja EURLO (Euroopa tagasisaatmise kontaktametnikud) vahel. Tagasisaatmise haldamise integreeritud süsteemi eesmärk on lihtsustada parima tava jagamist ja operatiivabi osutamist liikmesriikidele (nt korraldades isikute tuvastamiseks töölähetusi).

Et lihtsustada tagasisaatmisoperatsioonide kavandamist ning aidata liikmesriikidel ja ametil koguda ja jagada tegevusandmeid, on komisjon esimese sammuna välja töötanud turvalise platvormi, **tagasisaatmise haldamise integreeritud rakenduse** (IRMA). Euroopa tagasisaatmise kontaktametnike võrgustiku programmi raames lähetati üheksa Euroopa tagasisaatmise valdkonna ametnikku tagasivõtmise seisukohast olulistesse riikidesse, näiteks Afganistani ja Etioopiasse, et abistada kõiki liikmesriike tagasivõtmisega seotud küsimustes. Järgmisi sarnaseid lähetusi juba kavandatakse. Kokkuleppel ELi programmide ja komisjoniga osaleb amet ka programmidel operatsioonilise abi järkjärgulises ülevõtmises (näiteks liikmesriikide toetamine isikute tuvastamiseks töölähetuste korraldamisel või hea tava jagamise korraldamine kolmandaid riike käsitlevate tööühmade abil).

Selleks et aidata kaasa ameti jõupingutustele tagasisaatmisoperatsioonide ulatuslikumaks toetamiseks, tuleks korraldada laiem arutelu ja teha tööd tagasisaatmise ja tagasivõtmise tõhustamiseks Euroopa Liidus. Võttes arvesse uusi vajadusi, kavatseb komisjon järgmistel nädalatel ajakohastada ELi tagasisaatmisalast tegevuskava, et tagada kiire ja tõhus reageerimine. Eelkõige kavatseb komisjon kehtivate ELi normide alusel kindlaks määrata, kuidas saavutada tagasisaatmisotsuste parem jõustamine, kasutades normide paindlikkust, ja anda selles küsimuses selged suunised.

Järgmised sammud:

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet peaks

- *tagama, et tagasisaatmisega seotud reservid on täidetud ja tegevusvalmis;*
- *kasutama maksimaalselt ära uut volitust ja töötama välja uued tagasisaatmise toetamise viisid, seda eelkõige ärilende kasutades.*

Liikmesriigid peaksid

- *kiiresti täitma tagasisaatmisega seotud reservid;*
- *reaalajas koguma tagasisaatmise kohta täpseid andmeid;*
- *esitama ametile kogu teabe, mida tal on vaja volituse rakendamiseks.*

Komisjon

- *esitab järgmistel nädalatel ajakohastatud tegevuskava tagasisaatmise kohta.*

3.4. Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti kaebuste lahendamise mehhanismi loomine

Konsulteerides põhiõiguste ametnikuga, lõi ameti tegevdirektor 6. oktoobril 2016 kaebuste esitamise mehhanismi, et jälgida Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti tegevuses põhiõiguste järgimist ja tagada see. Ameti veebisaidil on kaebuse esitamise vorm kuues keeles (inglise,

prantsuse, araabia, puštu, urdu ja tigrinja keeles), aga kaebusi võib esitada ka ELi mis tahes ametlikus keeles. 2017. aasta jaanuari keskpaigaks oli ametile esitatud ainult üks kaebus.

Peale selle kavatakse amet luua liikmesriikide selliste ametiasutuste võrgustiku, kellel on õigus käsitleda ameti põhiõiguste ametniku esitatud kaebusi liikmesriikide ametnike kohta. Sellesse võrgustikku kaasatakse ka põhiõiguste valdkonnas pädevad riiklikud organid. Põhiõiguste ametniku ja selliste kontaktisikute esimene kokkusaamine toimus Brüsselis 2016. aasta detsembris.

Selleks et toetada kaebuste lahendamise mehhanismi rakendamist ja üldiselt toetada põhiõigusi ameti kõigi tegevuste puhul, suurendati ameti ELi-poolset rahastamist spetsiaalselt 500 000 euro võrra aastas. Lisaks saab põhiõiguste ametnik 2017. aastal oma ülesannete täitmiseks lisatöötajaid.

Järgmised sammud:

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet peaks

- *esmajärjekorras käivitama personali värbamise menetluse, et leida põhiõiguste ametnikule vajalikud töötajad 2017. aasta märtsi lõpuks.*

3.5. Staatust käsitlevate näidiskokkulepete väljatöötamine operatiivkoostöö parandamiseks prioriteetsete kolmandate riikidega

Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määrusega suurendati ka ameti rolli koostöös kolmandate riikidega. Amet on varem leppinud kahepoolset kokku piirihalduse ja tagasisaatmise valdkonna töökorras 18 prioriteetse kolmanda riigiga, näiteks kõigi Lääne-Balkani riikide ja Türgiga. 2016. aasta aprillis lähetas amet kontaktametniku ka Türki.

Praegu vaatab amet uue volituse alusel läbi kõik kehtivad töökorrad. Eraldatud on lisaeelarve ja ametikohad, et amet saaks järgmistel aastatel lähetada lisaks veel kuni kümme kontaktametnikku prioriteetsetesse riikidesse, alustades Nigerist ja Serbiast, kusjuures viimane peaks katma kogu Lääne-Balkani piirkonna.

Varem ei olnud ametil juriidiliselt lubatud lähetada oma rühmi kolmandate riikide territooriumile. See piirang osutus eriti problemaatiliseks 2015. aastal seoses rändevoo haldamisega Lääne-Balkani rändeteel. Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitlev määrus võimaldab nüüd esimest korda teostada täitevvolitusi naabruses asuvates kolmandates riikides Euroopa Liidu ja asjaomase kolmanda riigi vahel eelnevalt sõlmitud kokkuleppe alusel.

Komisjon võttis 22. novembril 2016 vastu staatust käsitleva näidiskokkuleppe, mis on selliste kokkulepete aluseks. Komisjon valis välja kaks prioriteetset kolmandat riiki, Serbia ja endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi, ning praegu käivad ettevalmistavad kõnelused selliste kokkulepete sõlmimiseks. Komisjon võttis 25. jaanuaril 2017 vastu soovitud nõukogule kiita heaks läbirääkimiste avamise Serbia ja endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigiga.

Järgmised sammud:

Nõukogu peaks

- *kiiresti kiitma heaks läbirääkimiste avamise Serbia ja endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigiga staatust käsitleva kokkuleppe üle.*

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet peaks

- *viima lõpule kontaktametnike värbamise ja lähetama nad Nigerisse ja Serbiasse vastavalt 2017. aasta aprilliks ja juuniks.*

3.6. Peakorterit käsitlev leping

Amet on tegutsenud üle 11 aasta, sõlmimata vastuvõtva liikmesriigiga peakorterit käsitlevat lepingut. Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määruse artikli 57 kohaselt tuleks selline leping sõlmida hiljemalt 7. aprillil 2017. Pärast Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määruse jõustumist on amet ja Poola elavdanud diskussiooni lepingusõlmimise teemal. Tehnilised läbirääkimised lõpetati 23. jaanuaril 2017.

Järgmine samm:

Poola ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet peaksid

- *sõlmima peakorterit käsitleva lepingu vastavalt asjaomasele menetlusele 7. aprilliks 2017.*

3.7. Eelarve ja personali suurendamine

Ameti rahastamine ELi poolt suureneb järk-järgult 250 miljonilt eurolt 2016. aastal 320 miljonile eurole 2020. aastal ning ameti personal suureneb 400 töötajalt 2016. aastal 1 000 töötajale 2020. aastal.

Algselt oli ette nähtud ligi 240 erinevat lisatöökohta (ajutised ja lepingulised töötajad, lähetatud riiklikud eksperdid) 2017. aastaks, et teha esimene samm eesmärgi suunas jõuda 2020. aastaks 1 000 töötajani. Et amet saaks aga võimalikult kiiresti palgata vajalikud töötajad, nõustusid eelarvepädevad institutsioonid 1. detsembril 2016 muutma ameti 2016. aasta ametikohtade loetelu, nii et juba 2016. aastal sai palgata 50 ajutist töötajat 2017. aastaks ette nähtud 130st. Samal ajal käivitas amet juba ennetavalt värbamisprotsessi nende 50 koha täitmiseks. Siiski on vaja veel teha jõupingutusi eraldatud vahendite kiireks kasutuselevõtuks.

Järgmised sammud:

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet peaks

- *käivitama 2017. aasta märtsi lõpuks värbamisprotsessi 2017. aasta ametikohtade loetelu kohaste vabade töökohtade täitmiseks, et rahuldada personalivajadus prioriteetsetes valdkondades;*
- *tagama täiendavate rahaliste ressursside tõhusa kasutamise kooskõlas eelarvepädevate institutsioonide kinnitatud prioriteetidega.*

4. JÄRELDUSED

Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määruse kohane tegevus esimesel kolmel kuul on näidanud, et kõik sidusrühmad panustavad, et tagada välispiiride kaitsel parem suutlikkus. Esimesed sammud on astunud uute kohustuslike reservide loomisega.

Nüüdseks on käivitatud liikmesriikide haavatavuste avastamise ja kõrvaldamise ennetav mehhanism, mis on oluline osa palju parema piirikaitse uuest lähenemisviisist. Juba selle töö esimesed tulemused peavad aitama kiiremas korras kõrvaldada kõige pakilisemaid tuvastatud kitsaskohti. Seega peab juba järgmistel kuudel olema võimalik reageerida kitsaskohtadele, mis on seotud praeguste peamiste rändeprobleemidega.

Ebaseaduslike rändajate tagasisaatmise eesmärkide täitmine – et tulevikus ennetada ja vähendada ebaseaduslikku rännet – on samuti prioriteet, millega seoses peab amet märkimisväärselt suurendama oma tuge paralleelselt liikmesriikide praeguste jõupingutustega. Praegustele headele tulemustele tuginedes peaks amet töötama välja uusi vahendeid, millega veelgi enam toetada tagasisaatmist. Komisjon omalt poolt esitab järgmistel nädalatel tagasisaatmist käsitleva ajakohastatud tegevuskava.

Järgmise aruande välispiiride tugevdamise kohta esitab komisjon 1. märtsil 2017.